

04.02.2013

Kj/1

§ 147

V Vuoden 2014 talousarvioehdotuksen valmistelua koskeva lähetekeskustelu

HEL 2013-000669 T 02 02 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupunginvaltuusto päättäisi

1 käydä asiasta lähetekeskustelun,

2 merkitä keskustelun tiedoksi ja

3 todeta, että asiasta laadittu keskustelupöytäkirja lähetetään lauta- ja johtokunnille sekä virastoille ja liikelaitoksille käytettäväksi talousarvion laadintatyössä.

Käsittely

Esittelijä muutti ehdotustaan siten, että Kaupungin talouden liikkumavara -väliotsikon alla oleva kahdeksas kappale muutetaan kuulumaan seuraavasti:

Arvio kaupungin taloudellisesta liikkumavarasta näyttää pienenevän lähivuosina. Asiaa käsitellään laajasti valtuustokauden 2013 - 2016 strategiaohjelmaluonnoksessa. Siinä todetaan mm.:

Erityisesti Helsingin Energian osuus kaupungin palvelujen rahoittajana pienenee. Kaupungin tulorahoitus on (vuosikate) saatava nostettua kestäväälle tasolle ilman Helsingin Energialta saatavaa viime vuosien tasoista tulovirtaa. Tästä syystä kaupungin hallintokuntien käyttötalouden toimintamenot eivät voi vuonna 2014 olla juurikaan vuoden 2013 talousarvion tasoa korkeampia. Valtuustokaudella 2013 - 2016 kaupungin velkaantumiskehitys tulee pysäyttää pitämällä emokaupungin nettomenojen kasvu verorahoituksen kasvua hitaampana ja rahoittamalla nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla.

Lisäksi esittelijä lisäsi em. kappaleen jälkeen alkavan listauksen alkuun sanat "strategialuonnoksen mukaan":

Keskeisiä toimenpiteitä toimintamenojen kasvun hidastamisessa tulisi strategialuonnoksen mukaan olla:

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

04.02.2013

Kj/1

Lisätiedot

Ari Hietamäki, johtava suunnittelija, puhelin: 310 36567
ari.hietamaki(a)hel.fi

Tuula Saxholm, talousarviopäällikkö, puhelin: 310 36250
tuula.saxholm(a)hel.fi

Liitteet

- 1 VM_suhdanne katsaus_joulukuu_2012
- 2 Kunnat velkakierteessä_Suurten kaupunkien talousarviot 2013.pdf
- 3 Kuntaliiton_kuntataloustiedote_4_2012.pdf
- 4 Helsingin_Espoon_Vantaan palvelutuotannon kustannuksia välillä 2000_2011.pdf
- 5 Talouden ja toiminnan seurantaraportti_4_2012.pdf
- 6 Helsingin seudun suunnat 4_2012.pdf
- 7 Tuotannon suhdannekuvaaja_lokakuu 2012.pdf
- 8 Teollisuustuotannon volyyymi_indeksi_marraskuu 2012.pdf
- 9 Terveystuotannon kustannukset 2011 Helsinki.pdf
- 10 Suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannukset_2011.pdf
- 11 20 suurimman kaupungin perus ja lukio_opetuksen kustannusvertailutiedot.pdf
- 12 Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2013_2050.pdf
- 13 Työllisyystilastoja Helsingistä ja Helsingin seudulta.pdf

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättäneen esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupunginvaltuusto päättäisi

1 käydä asiasta lähetekeskustelun,

2 merkitä keskustelun tiedoksi ja

3 todeta, että asiasta laadittu keskustelupöytäkirja lähetetään lauta- ja johtokunnille sekä virastoille ja liikelaitoksille käytettäväksi talousarvion laadintatyössä.

Esittelijä

Khs toteaa, että kaupungin vakiintuneen suunnittelukäytännön mukaan Kvsto käy vuosittain seuraavan vuoden talousarviota koskevan lähetekeskustelun.

Khs toteaa lisäksi, että talousarvioehdotus vuodelle 2014 ja taloussuunnitelma vuosille 2014–2016 tulee Kvston käsittelyyn marraskuussa 2013.

Khs toteaa edelleen, että talousarvion 2014 ja taloussuunnitelman vuosille 2014–2016 laatimisohteet on tarkoitus käsitellä Khssa maaliskuussa 2013. Laatimisohteisiin sisältyvän raamin lähtökohtana ovat aiempina vuosina olleet kulloisenkin valtuustokauden strategian taloustavoitteet, kuluvan vuoden hyväksytyn talousarvion sekä

04.02.2013

Kj/1

seuraavan vuoden taloussuunnitelman mukaiset menot ja tulot sekä toiminnalliset tavoitteet.

Tilinpäätösvaiheen vuoksi tiedot vuoden 2012 talouden toteumasta pohjautuvat pääosin joulukuussa julkaistuu Helsingin kaupungin talouden ja toiminnan 4/2012 seurantaraporttiin, joka on jaettu aikaisemmin.

Yleinen taloustilanne

Talousnäkömät vuosien 2014–2016 taloussuunnitelmaa ajatellen ovat hyvin epävarmoja. Talouskasvu on vuoden 2012 aikana ollut heikkoa ja lähivuosien talouskasvuun, julkiseen velkaantumiseen ja rahoitusmarkkinoiden toimivuuteen liittyy suuria ja vaikeasti arvioitavia riskejä, jotka toteutuessaan heikentävät työllisyyttä, vähentävät verotuloja ja lisäävät painetta julkisten menojen kasvuun.

Suomen ja koko euroalueen lähivuosien talouskasvu tulee olemaan vaimeaa. Vuonna 2012 euroalueen talouden aktiviteetti laski 0,5 prosenttia eikä kasvua kerry vielä vuonna 2013. Ulkoisen toimintaympäristön heikkoudella on merkittävä vaikutus Suomen talouteen vuosien 2013–2014 aikana.

Vuonna 2012 Suomen BKT:n ennustetaan supistuneen 0,1 %. Työllisyys on kuitenkin kehittynyt vuonna 2012 myönteisemmin kuin kokonaistuotanto. Työttömyysaste on jatkanut laskuaan 2012 loppusyksyyn asti, mutta työttömyyden ennustetaan kääntyvän vuoden 2013 loppupuolella nousuun.

Vuonna 2013 BKT:n kasvuksi ennustetaan 0,5 %, ja kasvun odotetaan kohenevan jonkin verran vuoden loppua kohti. Yksityisen kulutuksen näkömät ovat vaisut. Syynä tähän on heikko reaalityulojen kehitys johtuen kotitalouksien korkeammasta verorasituksesta ja vuodelle 2013 ennustetusta heikkenevästä työllisyystilanteesta. Kotitalouksien käytettävissä olevan reaalityulon ennustetaan pysyvän ennallaan. Vuonna 2013 työttömyyden vuosikeskiarvoksi ennustetaan 8,1 %, joten työttömyyden ennakoidaan pahenevan ensi vuoden aikana. Lisäksi tulevan talouden kasvupotentiaalin kannalta ongelmallista on kone- ja laiteinvestointien aleneminen.

Heikentyneet kasvunäkymät heijastuvat suoraan julkisen talouden rahoitusasemaan. Julkisen talouden alijäämä kuitenkin pienenee ensi vuonna hallituksen sopeutustoimien ansiosta. Valtiontalouden arvioidaan olevan kuitenkin edelleen ensi vuonna noin 6,1 mrd. euroa alijäämäinen, mikä on noin 3,0 % suhteessa kokonaistuotantoon. Valtion velkaantuminen ei näytä taittuvan vuosina 2013–2014.

Mikäli maailmantalouden kasvu vauhdittuu vuonna 2014, arvioidaan Suomenkin talouden kääntyvän kasvuun vuonna 2014 viennin virkoamisen seurauksena.

Vuodet 2012- 2014 ovat Suomessa työikäisen väestön nopeimman supistumisen aikaa (keskimäärin n. 17 000 henkilöä vuosittain), joten työvoima alkaa ennusteajanjakson loppua kohden vähentyä. Vuonna 2014 työttömyysaste jää 8,0 prosenttiin. Väestörakenteen muutos näkyy lähivuosina erityisesti siinä, että työllisyysaste paranee, vaikka työllisten määrä ei lisääny.

Suomen kokonaistuotanto ei saavuta vuodenvaihteen 2007/2008 tuotannon tasoa vielä edes vuoden 2014 lopulla, vaikka palvelualoilla ja rakentamisessa tuo taso ylittyykin.

Kaupungin talouden liikkumavara

Suomen julkisessa taloudessa on tehty kuluneella hallituskaudella merkittäviä kuntien tulopohjaa leikkaavia päätöksiä. Valtiontalouden 2013–2016 kehyspäätöksen mukanaan tuomat kuntien tulopohjaa heikentävät 500 milj. euron valtionosuusleikkaukset toteutetaan portaittain kasvaen vuosina 2013–2015. Nämä leikkaukset ovat vuodelle 2012 tehtyjen 631 milj. euron leikkausten päälle. Lisäksi hallituskauden loppupuolella jouduttaneen toteutuneen ennakoitua heikomman yleisen talouskehityksen myötä tekemään uusia leikkauksia, jotta hallituskaudelle asetetut julkisen talouden tasapainotavoitteet saavutettaisiin.

Helsingin oman palvelutuotannon rahoitustilannetta on viime vuosina helpottanut se, että Helsingin Energian kertyneistä pääomista on voitu siirtää kaupungin palvelujen rahoittamiseen vuosittain merkittävä summa rahaa. Ilman näitä siirtoja kaupungin talous ei olisi hyvinä verotulovuosinakaan ollut tasapainossa. Helsingin Energian kehitysohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa tammikuussa 2012. Kehitysohjelman, energiamarkkinoiden kilpailutilanteen sekä tulevan yhtiöittämisvelvoitteen vuoksi kaupungin talous ei voi tulevina vuosina tukeutua läheskään entisessä määrin Helsingin Energian ylimääräisiin tuloutuksiin.

Viime vuosina kaupungin investoinnit ovat olleet korkealla tasolla muun muassa uusien aluerakentamiskohteiden rakentamisen, joukkoliikenteeseen liittyvien hankkeiden ja kiinteistöjen korjausinvestointien vuoksi.

Kaupungin lainakannan vuodesta 2008 kaksinkertaistunut taso ja vuonna 2013 edelleen jatkuva lainanotto muodostavat aikaisempaan verrattuna merkittävästi suuremman riskin. Lainakannan kasvua on hillittävä, jotta vuosittaiset lainanhoitokustannukset eivät nousisi liian

04.02.2013

Kj/1

korkeiksi. Taloudellinen epävarmuus voi heikentää lainansaantia kohtuullisin ehdoin.

Käyttötalouden menokasvun arvioidaan vuonna 2012 viimeisimmän ennusteen mukaan olleen jopa 5,7 % (ilman liikelaitoksia sekä nettobudjetoituja sisäisiä palveluntuottajia Staraa ja tilakeskusta tarkasteltuna). Menokasvu siis selvästi nopeutui edellisestä vuodesta, jolloin menokasvu oli 2,5 %.

Edellä esitettyyn kaupungin muuttuvan rahoitus pohjan haasteeseen kaupunki joutuu vastaamaan valtuustokaudella 2013–2016.

Helsingin vuoden 2013 talousarvio laadittiin siten, että pohjana oli päättyneen valtuustokauden strategiaohjelman tavoite: ”kaupungin toimintamenojen kasvu ei ylitä kustannustason nousua”. Vuoden 2013 talousarvion toimintamenojen loppusumma on ilman liikelaitoksia tarkastellen +2,2 % vuoden 2012 ennustetta suurempi.

Arvio kaupungin taloudellisesta liikkumavarasta näyttää pienenevän lähivuosina, koska erityisesti Helsingin Energian osuus kaupungin palvelujen rahoittajana pienenee. Kaupungin tulo rahoitus on (vuosikate) saatava nostettua kestäväälle tasolle ilman Helsingin Energialta saatavaa viime vuosien tasoista tulovirtaa. Tästä syystä kaupungin hallintokuntien käyttötalouden toimintamenot eivät voi vuonna 2014 olla juurikaan vuoden 2013 talousarvion tasoa korkeampia. Valtuustokaudella 2013–2016 kaupungin velkaantumiskehitys tulee pysäyttää pitämällä emokaupungin nettomenojen kasvu verorahoituksen kasvua hitaampana ja rahoittamalla nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulo rahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla.

Keskeisiä toimenpiteitä toimintamenojen kasvun hidastamisessa tulisi olla:

- Emokaupungin nettomenoille asetetaan vuosittain verorahoitusnäkyymiin perustuva talousarvioraami
- Strategiakaudelle asetetaan nykyistä selvästi alempi sitova investointien kokonaisraami. Vuosina 2014-2016 peruskaupungin investointiraami on vuosittain 400 milj. euroa
- Kaupungin henkilöstömäärä ei strategiakaudella kasva vuoden 2012 lopun tasosta
- Kaupungin omassa käytössä olevien toimitilojen kokonaispinta-alan määrä ei kasva strategiakaudella
- Jokaisen investointihankkeen yhteydessä on esitettävä selvitys onko hanke toteutettavissa sitovan investointi- ja toimintamenoraamin

04.02.2013

Kj/1

puitteissa sekä toteuttaako hanke henkilöstömäärälle ja tilatehokkuudelle strategiassa asetetut tavoitteet

- Tonttien ja rakennusten myyntitavoitteita nostetaan velkaantumisen hillitsemiseksi

Lisäksi keskeinen toimenpide toimintamenojen kasvun hidastamisessa tulisi olla kevään 2013 aikana kaupungin hallituksen käsiteltäväksi valmisteltavan kaupungin kokonaisvaltaisen tuottavuusohjelman toimenpiteiden toteuttaminen vuosien 2013–2016 aikana.

Emokaupungin investointitason mitoittamisessa rahoituksen kannalta kestäväälle 400 milj. euron vuosittaiselle tasolle joudutaan hankkeita tarkastelemaan uudelleen. Osa hankkeista joudutaan siirtämään tai niistä joudutaan luopumaan kokonaan, jotta palveluntuotannon kannalta tärkeiden hankkeiden rahoitus pystytään turvaamaan.

Khs vahvistaa vuoden 2014 talousarvion laatimisohteet ja niihin sisältyvän raamin viimeisimmän tiedossa olevan taloustilanteen, verotuloarvioiden ja kaupungin talouden liikkumavara-arvioiden perusteella. Kaupungin rahoituksellisen epätasapainon oikaisemiseksi on kaupungin tiukennettava taloudenpitoaan jo toteuttaessaan vuoden 2013 talousarviota sekä erityisesti laatiessaan vuoden 2014 talousarviota.

Khs toteaa, että Kvtossa nyt käytävä lähetekeskustelu on osa valmistelua. Tämän johdosta ei päätöksentekoa – lukuun ottamatta pöydällepanoa tai palautusta – tulisi Kvtossa sallia.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Ari Hietamäki, johtava suunnittelija, puhelin: 310 36567
ari.hietamaki(a)hel.fi
Tuula Saxholm, talousarviopäällikkö, puhelin: 310 36250
tuula.saxholm(a)hel.fi

Liitteet

- 1 VM_suhdannekatkaus_joulukuu_2012
- 2 Kunnat velkakierteessä_Suurten kaupunkien talousarviot 2013.pdf
- 3 Kuntaliiton_kuntataloustiedote_4_2012.pdf
- 4 Helsingin_Espoon_Vantaan palvelutuotannon kustannuksia välillä 2000_2011.pdf
- 5 Talouden ja toiminnan seurantaraportti_4_2012.pdf
- 6 Helsingin seudun suunnat 4_2012.pdf
- 7 Tuotannon suhdannekuvaaja_lokakuu 2012.pdf
- 8 Teollisuustuotannon volyyymi_indeksi_marraskuu 2012.pdf
- 9 Terveystuotannon_kustannukset 2011 Helsinki.pdf
- 10 Suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannukset_2011.pdf

04.02.2013

Kj/1

-
11	20 suurimman kaupungin perus ja lukio_opetuksen kustannusvertailutiedot.pdf
12	Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2013_2050.pdf
13	Työllisyystilastoja Helsingistä ja Helsingin seudulta.pdf

Tiedoksi; Muutoksenhakukielto, valmistelu

Lauta- ja johtokunnat sekä virastot ja laitokset